

Лекція №6. Шляхи формування професійно важливих якостей особистості тренера

План:

1. Способи підвищення майстерності тренера.
2. Шляхи самовдосконалення тренера.
3. Безперервне навчання, як засіб покращення вмінь та навичок.

Для того щоб стати майстром-педагогом, тренерові треба п'ять-шість років роботи. Однак і в наступні роки триває його вдосконалення як професіонала. У зв'язку з віковими змінами рівня фізичної підготовленості трохи змінюється і структура діяльності тренера. Все більшу роль відіграє його вміння керувати тренуванням, використовувати помічників з учнів, які можуть виконати для демонстрації учням такі вправи, які самому тренерові з ряду причин виконати важко й навіть недоцільно (через те, що у виконанні тренера буде загублена естетика руху). Все це свідчить про те, що майстерність тренера - динамічна характеристика, і процес удосконалювання нескінченний.

Є кілька способів підвищення майстерності тренера. Один з них полягає у підвищенні кваліфікації на різних курсах, методичних нарадах тощо. Інший спосіб - самовдосконалення, що може здійснюватися кількома шляхами:

1. Відвідування й аналіз тренувань, проведених досвідченими тренерами.

2. Підвищення своєї професійної і загальної ерудиції (читання спеціальної літератури, конспектування цієї літератури по спеціальних розділах, узагальнення нових відомостей і формулювання висновків для своєї тренерської роботи); читання спортивної преси, перегляд телепередач про спортивні змагання, відвідування ряду змагань з метою бути в курсі всіх найважливіших спортивних подій, мати широку ерудицію в галузі спорту (без цього важко емоційно проводити тренування та заняття спортивних секцій, формувати в учнів інтерес до спорту).

3. Повсякденний аналіз своєї діяльності (наприклад, за допомогою

щоденника, у якому можуть записуватися особливості окремих учнів і групи в цілому, фіксуватися ефективність тих або інших впливів на учнів у різних ситуаціях, плани на майбутнє, думки з приводу організації тренування тощо).

4. Проведення нескладної дослідницької роботи, що дала б відповідь на питання, цікаві для тренера, пов'язані з його діяльністю (яка, наприклад, ефективність використаних ним вправ для розвитку сили, який рівень фізичної підготовки групи в цілому й окремих учнів, який з методів ефективніший в тих або інших конкретних умовах і т.ін.).

Самовдосконалення повинне здійснюватися тренером не утилітарно, коли засвоюється лише те, що стосується методики проведення тренування. Деякі тренери, читаючи методичну літературу, звертають увагу тільки на ті статті, у яких описуються комплекси фізичних вправ і нове нестандартне обладнання. Такий вибір інформації, хоча й розширює методичну базу тренера, не стимулює його до переосмислення наявних знань із позиції загальних підходів і принципів фізичного виховання учнів. Тому теоретична база такого тренера залишається на колишньому рівні або навіть погіршується в результаті забування з роками відомостей, отриманих в інституті.

Сучасний тренер не може бути лише власником суми рецептів. Постійне осмислення своєї діяльності вимагає й постійного відновлення теоретичних відомостей в галузі педагогіки, психології, фізіології, теорії спорту. Тільки на цій основі тренер може бути готовим до перебудови педагогічного процесу, до пошуку нових шляхів і засобів підвищення ефективності тренування.

Навички самовдосконалення треба починати виробляти ще в процесі навчання на факультеті фізичного виховання. При цьому важливо не тільки усвідомлювати необхідність отримання поза програмою тих або інших знань, розвитку професійно важливих якостей, умінь, але й формувати потребу в самовдосконаленні, без якої в майбутньому легко втратити інтерес до своєї професії, перетворитися в «урокодавця». Формуванню цієї потреби значною мірою сприяє самостійна робота студентів, їхня участь у роботі наукових гуртків, отримання навичок дослідницької роботи.

Важливо, щоб всі шляхи і способи самовдосконалення використовувалися систематично, а не час від часу. Крім того, необхідна певна система, послідовність усунення недоліків у роботі. Все це можливе тільки в тому випадку, якщо тренер займається самопізнанням, виявляє свої сильні й слабкі сторони.

Виявлення в собі слабкостей, недостатньо розвинених якостей не має приводити тренера до песимістичного висновку про його непридатність до цієї професії. Адже важко очікувати, щоб людина мала відразу всі позитивні якості. У ній, як правило, поєднуються як позитивні, так і негативні якості особистості. Тому тренер має навчитися максимально використовувати свої позитивні якості і стримувати прояв негативних. Йому важливо також знати, чим може бути компенсована недостатньо розвинена якість (наприклад, відсутність вимогливості до учнів - наполегливістю і терплячістю в роботі з дітьми, недостатньо швидка сенсомоторна реакція - досвідом, умінням передбачати ситуацію).

Можливості тренера різноманітні. Вони можуть реалізовуватися у вигляді знань, умінь, якостей, підсилюватися мотивами. У зв'язку із цим і способи досягнення професійної майстерності можуть бути різними. В одних тренерів провідним фактором стає рівень теоретичних знань, в інших - організаторські вміння, у третіх - конструктивні вміння або вольові якості. Звичайно, не можна спиратися тільки на якийсь один компонент, навіть якщо він дуже добре виражений. По можливості треба підтягувати й інші.

